

KLAUDIA BOGACKA

ZABEZPIECZENIE MASOWYCH IMPREZ SPORTOWYCH PRZED ZAGROŻENIAMI TERRORYSTYCZNYMI

Wstęp

Przed organizatorami imprez masowych stoi jedno z najpoważniejszych wyzwań dzisiejszych czasów – zapewnienie bezpieczeństwa uczestnikom imprez masowych w związku z zagrożeniami terrorystycznymi. Najbardziej popularnymi formami imprez masowych są imprezy sportowe organizowane w celu współzawodnictwa sportowego lub popularyzowania kultury fizycznej.

Miejsca skupiające duże grupy ludzi stały się obiektami pożądanymi dla terrorystów. Kierują oni zamachy bombowe przeciwko celom masowym, ponieważ niesie to za sobą więcej ofiar, także tych przypadkowych, uwydatniając przy tym zamiary taktyczne – intencjonalne nagłośniecie sprawy i zastraszenie społeczeństwa. Wydaje się, że najistotniejsze, z punktu widzenia zamachowców, jest stworzenie sytuacji zagrożenia, a nie sam sposób, w jaki zostaje osiągnięty końcowy efekt. Terrorysty dostrzegli dla siebie szczególną szansę w tym względzie w związku z niekontrolowanym ruchem tłumu w wyniku paniki lub niepoprawnego zarządzania jego przepływem. Historia pokazuje, że niedostateczna wiedza na temat psychologii tłumu doprowadzała do tragedii nie związanych w żaden sposób z aktami terroryzmu. Przykładem jest tragedia w Hillsborough, która zwróciła uwagę i przyczyniła się do zwiększenia świadomości rządzących oraz służb w zakresie zarządzania przepływem tłumu. Dla terrorystów sposób na wywołanie psychozy strachu i przykład prób wpłynięcia na decydentów politycznych jest najistotniejszy¹. Uwzględniając ten punkt widzenia i łącząc te pożądane przez terrorystów efekty z katastrofą typu Hillsborough, gdzie uczestnicy imprezy ginęli wskutek niewłaściwego zarządzania przepływem tłumu, możemy zakładać, że tego typu czynniki (panika tłumu, niepoprawne zarządzanie tłumem) połączone z atakiem terrorystycznym na imprezę masową byłyby bardzo interesujące dla terrorystów, którzy chętnie chcieliby zintensyfikować efekty swoich wysiłków.

¹ T. Białek, *Terroryzm. Manipulacja strachem*, Warszawa 2005.

Dlaczego masowe imprezy sportowe?

Ataki terrorystyczne wymierzone w masowe imprezy sportowe, poprzez dramatyzm sytuacji, zwracają na siebie uwagę mediów – czwartej władzy. Terrorysty przekonali się o sile i znaczeniu mediów po dokonaniu zamachu na Igrzyska Olimpijskie w Monachium – oprócz wydarzenia zostały zauważone również jego przyczyny. Przebieg śledzono w ponad 100 krajach. Ośmiu palestyńskich terrorystów z organizacji Czarny Wrzesień pokonało 5 września 1972 r. o świcie ogrodzenie wioski olimpijskiej. Zabili w izraelskiej kwaterze dwóch sportowców, dziewięciu wzięli jako zakładników, po czym udali się śmigłowcami na lotnisko wojskowe, gdzie czekał gotowy do lotu samolot. Zażądali uwolnienia Palestyńczyków przetrzymywanych w Izraelu, pięciu terrorystów przebywających w niemieckich więzieniach oraz eskortowanego przelotu z zakładnikami do Egiptu. Jednak na miejscu doszło do niekontrolowanej wymiany ognia, gdy policyjni snajperzy zaczęli strzelać. Do jednego z helikopterów terrorysta wrzucił granat. W drugim helikopterze inny zastrzelił zakładników – zginęło jedenastu izraelskich sportowców. Zabitych zostało pięciu z ośmiu terrorystów, natomiast trzech aresztowano. Niedługo po tym rozpoczęły się liczne sprawozdania z wydarzenia w mediach. Wielu ludzi na całym świecie dostrzegło w największym wydarzeniu sportowym dodatkową arenę konfliktu izraelsko-palestyńskiego. Terrorysty dopuścili się czynów o wartości medialnej poprzez rozmiar przemocy, liczbę ofiar oraz symboliczny wybór miejsca².

Czynniki medialne decydujące o imprezie godnej zaatakowania według ocen terrorystów spowodowały, że Polska wraz z Ukrainą również mogły paść ofiarą działań terrorystycznych podczas trwania rozgrywek piłkarskich w ramach turnieju finałowego UEFA EURO 2012. Czynniki medialne, czyli obecność prasy i uwagi całego świata oraz ogromne skupiska ludzi w centrach miast i bezpośrednio na stadionach sugerowały potrzebę zwiększenia zabezpieczeń przed zagrożeniami terrorystycznymi.

Jednym z celów symultanicznych zamachów w Paryżu w listopadzie 2015 r. stał się stadion Stade de France. We francuskim dzienniku „L'Equipe” zamieszczono raport na temat serii zamachów na terenie i w obrębie obiektu sportowego. Terrorysty zaplanowali samobójczy atak podczas towarzyskiego meczu Francja – Niemcy. Następne zamachy miały mieć miejsce w tłumie ludzi próbujących wydostać się ze stadionu. Plan napastników nie powiódł się, gdyż terrorysty nie posiadali biletów uprawniających do wstępu na Stade de France. Próbowali dostać się na teren obiektu dopiero po rozpoczęciu meczu. Jednak wraz z rozpoczęciem spotkania zamknięto piętnaście bramek, a tylko trzy (w tym dwie dla widzów) pozostawiono otwarte. Na teren stadionu miało przedostać się dwóch z trzech zamachowców-samobójców – jeden do sektora północnego, drugi do wschodniego. W związku z brakiem wejściówek zostali wyproszeni przez stewardów. Dopuszczając ewentualność ich posiadania, dotarliby do drugiej bramki, gdzie z kolei stewardzi przeprowadzają szczegółowe kontrole widzów. Terrorysty przewidywali, że po detonacji tzw. pasu szahida³ spanikowany tłum zacznie uciekać z terenu obiektu. Na ocalałych miał czekać

² Tamże, s. 34, 49–50.

³ Pas szahida – część garderoby noszona przez zamachowca, wyposażona w ładunki wybuchowe połączona z detonatorem ([tps://en.oxforddictionaries.com/definition/explosive_belt](https://en.oxforddictionaries.com/definition/explosive_belt) [dostęp: 16.10.2016]).

kolejny zamachowiec-samobójca, który spowodowałby kolejny wybuch i następne ofiary. Jednak terroryści nie zdołali dostać się na trybuny. Pierwszy z nich dokonał detonacji ładunku przy jednym z wejść na Stade de France, po tym jak steward odkrył na jego ciele śmiertelnie niebezpieczną kamizelkę. Prócz zamachowcy zginął przechodzień. Chwilę później wysadził się drugi z atakujących. Trzeci dokonał zamachu przy restauracji McDonalds w oczekiwaniu na spanikowany tłum kibiców. Obyło się bez ofiar śmiertelnych. Ludzi zgromadzonych na trybunach nie powiadomiono o serii zamachów, aby nie wywołać paniki. Osobami, które otrzymały informację o incydentach był obecny na meczu prezydent Francji Francois Hollande wraz z dygnitarzami państwowymi. W przerwie spotkania powiadomiono również trenerów obu reprezentacji, którzy zdecydowali się nie przekazywać tragicznych wieści piłkarzom. Po zakończeniu postanowiono ewakuować widzów na płytę boiska, czyli najbezpieczniejsze miejsce w obrębie stadionu, aby zapobiec wybuchowi paniki 80-tysięcznego tłumu. W tym czasie na terenie obiektu służby przeprowadziły akcję w poszukiwaniu ładunków wybuchowych i kolejnych, potencjalnych terrorystów⁴.

Przykład ataku na Stade de France obrazuje dwie zasadnicze kwestie związane z zagrożeniem terrorystycznym dla imprez masowych. Po pierwsze, masowe imprezy sportowe, mimo upływu kilkudziesięciu lat od opisanych powyżej zdarzeń w Monachium, nadal pozostają interesującym celem ataków terrorystycznych. Po drugie, *modus operandi* sprawców zamachów ulega ciągłym przemianom i z tego powodu szczególnie trudno zapobiegać jest atakom terrorystycznym na imprezy masowe.

Terroryzm jako przejaw ewolucji zagrożeń masowych imprez sportowych

Jak dotąd nie wyznaczono precyzyjnej, uniwersalnej definicji terroryzmu. Na przeszkodzie stoją głównie względy polityczne – ideologie, kultury, indywidualne interesy oraz partykularyzmy. Ponadto terroryzm podlega nieustannym, różnorodnym i chaotycznym transformacjom. Wydaje się być zjawiskiem zbyt heterogenicznym. W związku z powyższym funkcją definicji terroryzmu jest jedynie swoiste przybliżenie zjawiska, podając jego typowe cechy⁵.

Polski Kodeks karny definiuje przestępstwo o charakterze terrorystycznym w rozdziale XIV dotyczącym objaśnień wyrażeń ustawowych, w artykule 115 § 20, jako *czyn zabroniony, zagrożony karą pozbawienia wolności, której górna granica wynosi co najmniej 5 lat, popełniony w celu:*

- 1) *poważnego zastraszenia wielu osób,*
- 2) *zmuszenia organu władzy publicznej Rzeczypospolitej Polskiej lub innego państwa albo organu organizacji międzynarodowej do podjęcia lub zaniechania określonej czynności,*

⁴ Przerazający plan terrorystów. Na Stade de France mogło dojść do masakry, polskieradio.pl, polskieradio.pl/43/265/Artykul/1545300,Przerazajacy-plan-terrorystow-Na-Stade-de-France-moglo-dojsc-do-masakry [dostęp: 16.09.2016].

⁵ Zob. A. Zięba, *Badania nad terroryzmem w naukach o bezpieczeństwie*, [w:] S. Sulowski, M. Brzeziński (red.), *Trzy wymiary współczesnego bezpieczeństwa*, Warszawa 2014, s. 220–236.

- 3) wywołania poważnych zakłóceń w ustroju lub gospodarce Rzeczypospolitej Polskiej, innego państwa lub organizacji międzynarodowej
– a także groźba popełnienia takiego czynu⁶.

Najczęściej wymianianym kwalifikatorem terroryzmu jest przemoc – pojawia się w 83,5% istniejących definicji. W niektórych przypadkach skuteczne może się okazać się samo zagrożenie użycia przemocy. Z tego wynika, że bez realnej lub potencjalnej (groźby i ostrzeżenia) przemocy nie można mówić o terroryzmie. Bartosz Bolechów używa definicji operacyjnej wskazującej, że *terroryzm jest formą przemocy politycznej, polegającej na stosowaniu morderstw lub zniszczenia (albo grożeniem zastosowania takich środków) w celu wywołania szoku i ekstremalnego zastraszenia jednostek, grup, społeczeństw lub rządów, czego efektem mają być wymuszenia pożądanых ustępstw politycznych, spowodowanie nieprzemysłanych działań lub/i zademonstrowanie/nagłośnienie własnych politycznych przekonań*⁷. Współcześnie terroryzm jest wyrazem niezadowolenia oraz buntu przeciwko danej sytuacji – stał się formą ekspresji przekonań.

Obecnie najczęstszym przejawem aktu terrorystycznego stały się zamachy bombowe, czyli konwencjonalne metody terrorystyczne. Petardy hukowe pojawiające się na ligowych meczach piłki nożnej imitujące wybuch różnorodnych środków pirotechnicznych mogą powodować panikę oraz uczucie trwogi podobne do reakcji po wybuchu bomby – szczególnie u uczestników imprez masowych przebywających poza trybuną dopingową. Producenci i sprzedawcy reklamują broń hukową jako skuteczne narzędzie odstraszenia włamywaczy i agresywnych zwierząt oraz niezbędne przy wzniesieniu alarmu. Na wydarzenia sportowe kibice próbują nielegalnie wnosić race morskie i dymne sprzedawane dla tworzenia widowiskowych opraw meczowych. W związku z organizacją feralnego meczu na stadionie Hillsborough podczas półfinałowej rozgrywki Pucharu Anglii pomiędzy Liverpooliem FC a Nottingham Forest ewentualne użycie petardy hukowej, bądź racy dymnej mogłoby skończyć się znacznie wyższą liczbą ofiar, prawdopodobnie największą światową tragedią w historii masowych imprez sportowych.

W dzisiejszych czasach borykamy się z dylematami dotyczącymi transgraniczności oraz asymetrii. Ideologia nie jest ograniczona do określonego regionu, rozpowszechnia się tam, gdzie są jej zwolennicy. Wpływa to na globalizację konfliktów, gdyż lokalne grupy terrorystyczne zastępowane są organizacjami ideologicznymi. Terroryzm również idzie „z duchem czasu” – wykorzystuje doświadczenia wcześniejszych pokoleń, nowości techniczne, upadek wartości państw narodowych, zniesienie państwowego monopolu na użycie przemocy w niektórych rejonach i rozwój społeczny⁸. Wszystkie te elementy mają analogiczne przełożenie w przypadku zagrożeń terrorystycznych na środowisko imprez masowych.

⁶ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997r. – Kodeks karny [Dz.U. RP 1997, Nr 88, poz. 553].

⁷ B. Bolechów, *Terroryzm w świecie podwubiegunowym. Przewartościowania i kontynuacje*, Toruń 2002, s. 25.

⁸ W. Dietl, K. Hirschmann, R. Tophoven, *Terroryzm*, Warszawa 2009, s. 34–35.

Metody terrorystyczne stosowane podczas masowych imprez sportowych

W przeszłości technika używana przez terrorystów była przewidywalna, ograniczała się do sprawdzonych metod konwencjonalnych. Używali broni palnej i bomb, gdyż było to skuteczne i proste w obsłudze – unikali niepotrzebnego ryzyka. Powodzenie misji było zapewnione przez wzgląd na optymalny wybór miejsca zdetonowania ładunków w przypadku identyfikacji zamachowca przez służby, co wiąże się również z niemożnością wzięcia sprawy do niewoli, dzięki czemu kierownictwo wraz z aktywistami czuli się bezpiecznie. Ponadto, nie zachodziła konieczność opracowywania planów ucieczki z miejsca zamachu, gdyż są to wyprawy bez powrotu. Ważnymi zmianami wprowadzonymi w ostatniej dekadzie są zamachy samobójcze. Istnieją jednak powody przemawiające za rezygnacją z konwencjonalnego terroryzmu na rzecz nowych form działania. Celem terrorystów jest wywołanie licznych przekazów medialnych i ściągnięcie na siebie uwagi opinii publicznej. Przy wyborze środków działania terroryści kładą nacisk nie tyle na fizyczność, co odbiór psychiczny tego, co dzieje się przy okazji organizowania imprez masowych o różnym charakterze. Warto zastanowić się czy metody niekonwencjonalne, takie jak bronie chemiczne, biologiczne, radiologiczne i nuklearne (CBRN) są w stanie zastąpić stare i sprawdzone techniki⁹.

Przykładem wojny asymetrycznej¹⁰ prowadzonej przez terrorystów są zamachy samobójcze. Wywołują one największy chaos oraz poczucie zagrożenia wśród społeczeństwa. Prowadzi to do zmian w ludzkim myśleniu, czego przejawem są kalkulacje społeczeństwa, czy dane wydarzenie stanie się obiektem zamachu terrorystycznego ze względu na dużą liczbę uczestników oraz uwagę mediów. Z perspektywy organizacji terrorystycznych, zamachy samobójcze mają wiele zalet – powodują duże straty i wiele ofiar, osłabiają morale ludności, są gwarancją zainteresowania światowych mediów, wybór czasu i miejsca uderzenia jest optymalny, powodzenie misji jest zagwarantowane, brak obaw o zdradę w przypadku zniewolenia i brak potrzeby organizowania planu ucieczki.

Terroryści nie prowadzą klasycznej wojny, zaś planują na niższej płaszczyźnie przeprowadzanie pojedynczych zamachów. Do tego wystarczą im mniejsze ilości bojowych środków chemicznych, które produkują w tajnych laboratoriach. Zamachowcy są w stanie zdobyć potrzebny materiał i skonstruować z niego domowe bomby, dlatego lokują się w niedalekich odległościach od miejsc przeprowadzania imprez masowych, czasem na długo przed ich planowanym terminem przeprowadzenia, tworząc komórki organizacji terrorystycznych.

Należy też pamiętać, że niekoniecznie obiekty, na których odbywają się masowe imprezy sportowe są głównym celem terrorystów. To, przynajmniej w założeniu, najlepiej zabezpieczone miejsca podczas trwania wydarzeń, a największa i najłatwiej dostępna liczba ludzi jest skupiona w centrach miast oraz w strefach kibiców. Zagrożone są zarówno obiekty sportowe, jak i drogi doprowadzające na teren obiektu wraz z transportem publicznym. Przebywanie w miejscach

⁹ Tamże.

¹⁰ Wojna asymetryczna – wojna między stronami dysponującymi nierównymi siłami, w której słabsza z nich stara się zneutralizować siły swojego przeciwnika, w tym jego wyższy poziom zaawansowania technologicznego, przez wykorzystanie jego słabości (<http://stosunki-miedzynarodowe.pl/slownik/68-w/777-wojna-asymetryczna> [dostęp: 16.10.2016]).

publicznych w niedalekich odległościach od obiektu masowych imprez sportowych nie jest zagrożone przeszukiwaniami, dlatego w takich miejscach najłatwiej o zamach terrorystyczny. Prostszy sposób jest skazić wodę lub sparaliżować transport publiczny, niż dokonać zamachu terrorystycznego w miejscu odbywania się masowej imprezy sportowej¹¹.

Terrorystyci są niezwykle świadomi otaczającego nas świata i mechanizmów w nim zachodzących. Wykorzystują wiadomości z zakresu psychologii tłumu, przez które masowe imprezy sportowe stają się szczególnie zagrożone zamachami terrorystycznymi. Przede wszystkim ciągle zmienność tłumu utrudnia władanie nim, więc służby obecne na wydarzeniach łatwo tracą kontrolę nad jego zachowaniem. Z reguły tłum jest drażliwy i impulsywny oraz posiada nadzwyczajną zdolność do ulegania sugestiom – ledwo dosłyszalny wybuch może spowodować niewspółmierną reakcję ludzi i wywołać chaos. W ten sposób traci zdolność obiektywnej oceny faktów, poprawnego spostrzegania oraz zmysł krytyczny. Zamachowcy wykorzystują wrażliwą wyobraźnię tłumu, który najbardziej pociągają obrazy najmniej wiarygodne, wręcz nieprawdopodobne. Pirotechnika hukowa obecna szczególnie na meczach ligowych w dobie zamachów terrorystycznych staje się źródłem sugestii, ponieważ złudzenie zamachu po usłyszeniu huku powstałe w umyśle chociażby jednego z kibiców staje się zaraźliwe, nabiera cech faktu i przenosi się do umysłów innych jak stan rzeczywisty. Czynniki osłabiające prawdziwość odczuć tłumu terrorystyci wykorzystali w planie drugiego wybuchu na Stade de France w listopadzie 2015 r.

Zgodnie z powyższym można zaryzykować stwierdzenie, że terroryzm CBRN nie stanie się metodą preferowaną i będzie jedynie ograniczał się do pojedynczych przypadków dopóki media, opinia publiczna i społeczeństwo nie zubożają na klasyczne metody wykorzystywane w walce terrorystycznej¹². Zamachy na dużych otwartych przestrzeniach z użyciem broni masowego rażenia są wręcz niemożliwe. Sprawdzają się one bardziej w zamkniętych pomieszczeniach typu biurowce, czy stacje metra, gdzie potrzebna jest mniejsza ilość surowca, a wpływ warunków naturalnych jest ograniczony.

Masowe imprezy sportowe i zagrożenia terrorystyczne w aktach prawnych

W celu oceny braków w systemie bezpieczeństwa masowych imprez sportowych oraz określenia, w jakim stopniu są one narażone na akty przemocy o charakterze terrorystycznym, należy dokonać analizy aktów prawa krajowego i międzynarodowego stanowiących w tym przedmiocie (ze szczególnym naciskiem na polską ustawę o bezpieczeństwie imprez masowych):

- Europejska konwencja w sprawie przemocy i ekscesów widzów w czasie imprez sportowych, a w szczególności meczów piłki nożnej przyjęta w Strasburgu dnia 19 sierpnia 1985 r. – ratyfikowana przez Polskę w 1995 r.;
- Ustawa z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym,
- Ustawa z dnia 20 marca 2009 r. o bezpieczeństwie imprez masowych.

¹¹ M. Sabat, *Euro 2012 w Polsce. Organizacja turnieju oraz zapobieganie zagrożeniom bezpieczeństwa publicznego*, Warszawa 2012, s. 132.

¹² W. Dietl, K. Hirschmann, R. Tophoven, dz. cyt., s. 235.

Europejska konwencja w sprawie przemocy i ekscesów widzów w czasie imprez sportowych, a w szczególności meczów piłki nożnej

Sporządzenie i podpisanie 19 sierpnia 1985 r. w Strasburgu europejskiej konwencji w sprawie przemocy i ekscesów widzów w czasie imprez sportowych, a w szczególności meczów piłki nożnej było reakcją Rady Europy na tragedie, które miały miejsce w 1985 r. – pożar na stadionie w Bradford w Wielkiej Brytanii oraz zamieszki wywołane przez kibiców na stadionie Heysel w Brukseli. Konwencja stała się aktem nadrzędnym nad uregulowaniami państw-stron Konwencji w sprawach bezpieczeństwa na obiektach sportowych. Ratyfikacja Konwencji zobowiązała polskie ustawodawstwo do zmian (w granicach dopuszczalności) aktów prawnych, by móc podjąć działania niezbędne dla realizacji postanowień Konwencji. Dokument dotyczy w głównej mierze zapobiegania i zwalczania przejawów przemocy ze strony widzów, zobowiązał strony do zatrudnienia odpowiednich sił porządkowych i podjęcia konkretnych działań by układ infrastruktury na stadionach nie sprzyjał aktom przemocy. Konwencja zasygnalizowała potrzebę oddzielenia stref kibiców przeciwnych drużyn, ustanowiła zakaz wstępu na wydarzenia sportowe osobom znanym z zakłócania porządku oraz będącym pod wpływem alkoholu lub środków odurzających. Uregulowała również kwestię wnoszenia na teren obiektów sportowych materiałów pirotechnicznych¹³.

Tragedia mająca miejsce na stadionie Hillsborough w Wielkiej Brytanii 15 kwietnia 1989 r. pokazała kolejne braki w zabezpieczeniach masowych imprez sportowych. Dramat, który rozegrał się podczas półfinałowej rozgrywki Pucharu Anglii pomiędzy Liverpoolem FC a Nottingham Forest doprowadził do poważnych zmian w organizacji masowych imprez sportowych. Pod wpływem raportu ówczesnego Ministra Sprawiedliwości Anglii Petera Taylora rozpoczęto przebudowę stadionów, by zlikwidować miejsca stojące oraz płoty okalające boiska. Wprowadzono monitoring wizyjny (system telewizji przemysłowej – CCTV) oraz numerowane krzesła, co wiązało się z dążeniem do pełnej identyfikacji kibiców. Zmiany oznaczały podwyższenie cen wstępu na imprezy sportowe rozpoczynając ewolucję w kulturze kibicowania.

Incydenty związane z przemocą, naruszaniem porządku publicznego i bezpieczeństwem miejsc doprowadziły do zmniejszenia pojemności stadionów, wprowadzenia sektorów buforowych, rezygnacji z większości płotów na rzecz kordonów formowanych z członków służb informacyjnych i porządkowych (tzw. stewardów) oraz „wyprowadzenia” z obiektów imprez masowych policji¹⁴.

Ustawa z dnia 6 marca 2009 r. o bezpieczeństwie imprez masowych

W myśl ustawy o bezpieczeństwie imprez masowych za bezpieczeństwo imprezy w miejscu i w czasie jej trwania oraz spełnienie wymogów w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa uczestnikom, ochrony porządku publicznego, ochrony pod względem medycz-

¹³ Europejska konwencja w sprawie przemocy i ekscesów widzów w czasie imprez sportowych, a w szczególności meczów piłki nożnej sporządzona w Strasburgu dnia 19 sierpnia 1985 r.

¹⁴ M. Sabat, dz. cyt., s. 25–28.

nym i odpowiedniego stanu technicznego obiektów budowlanych odpowiada organizator. Ponadto rozdział I dotyczący przepisów ogólnych precyzuje terminy, takie jak:

- **impreza masowa podwyższonego ryzyka** – impreza masowa, w czasie której, zgodnie z informacją o przewidywanych zagrożeniach lub dotychczasowymi doświadczeniami dotyczącymi zachowania osób uczestniczących, istnieje obawa wystąpienia aktów przemocy lub agresji;
- **organizator** – osoba prawna, fizyczna lub jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej przeprowadzająca imprezę masową;
- **kierownik do spraw bezpieczeństwa** – osoba wyznaczona przez organizatora, reprezentująca go w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa uczestnikom imprezy masowej,
- **szługa informacyjna** – osoby podlegające kierownikowi ds. bezpieczeństwa, wyznaczone przez organizatora, w tym spikera zawodów sportowych;
- **szługa porządkowa** – osoby podlegające kierownikowi ds. bezpieczeństwa wyznaczone przez organizatora, wpisane na listę kwalifikowanych pracowników ochrony fizycznej;
- **zakaz zagraniczny** – zakaz stadionowy nałożony przez uprawnione do tego podmioty innych państw.

Ustawa zobowiązuje organizatora do zwiększenia liczebności służby porządkowej i służby informacyjnej w przypadku imprezy masowej podwyższonego ryzyka – z co najmniej 10 członków obu służb przypadających na 300 uczestników do 15 członków przypadających na 200 uczestników, z co najmniej 1 członka wybranej ze służb na każde następne 100 osób do 2 członków służby porządkowej lub informacyjnej.

Problemu terroryzmu w pewien sposób dotyka art. 8 ust. 2 – przepis ten zabrania wnoszenia na imprezę masową i posiadania przez osoby uczestniczące broni, niebezpiecznych przedmiotów, materiałów wybuchowych, wyrobów pirotechnicznych, materiałów pożarowo niebezpiecznych. Oznacza to, że eliminuje obecność osoby zagrażającej bezpieczeństwu innych bezpośrednio na terenie wyznaczonym do przeprowadzenia imprezy masowej oraz integralności obiektu. Jednak przepisy ustawy nie przewidują zabezpieczenia miejsc przylegających do obiektu, prawnie nie wchodzących w skład danego stadionu, gdzie zwiększa się ryzyko wystąpienia aktu przemocy, w tym o charakterze terrorystycznym.

W artykule 11 znajdziemy odniesienie do raportu Taylora. Zapis przyznaje organizatorowi imprezy prawo do utrwalania przebiegu imprezy za pomocą urządzeń rejestrujących obraz i dźwięk, czyli stosowania monitoringu wizyjnego, przy czym w określonych sytuacjach posiadanie monitoringu wizyjnego jest obowiązkiem. W ten sposób zapewnia się możliwość natychmiastowego i precyzyjnego rozpoznania oraz zapobiegania zagrożeniom.

Ustawa poświęca jeden z rozdziałów bezpieczeństwu meczów piłki nożnej, czyli najbardziej rozpowszechnionej dyscyplinie sportu w Polsce, skupiającej najwięcej widzów, zarówno na meczach, jak i przed odbiornikami telewizyjnymi czy też w internecie. Nakłada obowiązek na organizatora imprezy masowej zapewnienia identyfikacji osób uczestniczących w imprezie poprzez użycie „elektronicznych systemów identyfikacji osób” – kompatybilnych systemów służących do identyfikacji osób, sprzedaży biletów, kontroli przebywania w miejscu i w czasie trwania meczu piłki nożnej, kontroli dostępu do określonych miejsc. Nakłada również na organizatora meczu piłki nożnej obowiązek odmowy sprzedaży biletu wstępu osobom objętym zakazem klubowym, zakazem zagranicznym,

orzeczeniem zakazującym wstępu na imprezę masową oraz orzeczeniem zobowiązującym do powstrzymania się od przebywania w miejscach przeprowadzania imprez masowych.

Zakaz klubowy, o którym mowa w art. 14 ma w założeniu eliminować możliwość pojawienia się niepożądanego osoby na meczu piłki nożnej, ponieważ organizator dostaje uprawnienie do stosowania zakazu polegającego na zakazie uczestniczenia w kolejnych imprezach masowych przeprowadzanych przez organizatora nakładany na osobę, która dopuściła się naruszenia regulaminu obiektu (terenu) lub regulaminu imprezy masowej.

Wyróżnikiem służby porządkowej od służby informacyjnej jest uprawnienie tej pierwszej do stosowania środków przymusu bezpośredniego. Mimo to oba rodzaje służb dysponują też wspólnymi uprawnieniami – sprawdzaniem i stwierdzaniem uprawnień osób do uczestniczenia w imprezie, legitymowaniem osób w celu ustalenia ich tożsamości, przeglądania zawartości bagaży i odzieży osób, wydawania poleceń porządkowych, prawem do ujęcia osoby w celu niezwłocznego przekazania policji. Po wykryciu niebezpiecznych narzędzi członkowie służb organizatora są zobowiązani natychmiast powiadomić odpowiednie służby publiczne. Jak pokazał przypadek z Paryża – dzięki skutecznej kontroli na bramach wejściowych nie wpuszczono terrorystów na stadion, wskutek czego ostateczna liczba ofiar była diametralnie niższa od tej, która była możliwa po zdetonowaniu ładunków wewnątrz stadionu, np. w tłumie na trybunie czy przy kiosku gastronomicznym podczas przerwy w meczu.

Pracownicy służby informacyjnej i porządkowej nazywani są potocznie stewardami. Zastąpili na stadionach tradycyjnych ochroniarzy podnosząc poziom bezpieczeństwa i jakości obsługi. Wymogiem do podjęcia pracy w tym charakterze jest ukończenie szkolenia zgodnego określonego we właściwym rozporządzeniu do ustawy o bezpieczeństwie imprez masowych, a w przypadku obsługi meczów piłkarskich na szczeblu centralnym – dodatkowego szkolenia przeprowadzonego w oparciu o pakiet szkoleniowy autorstwa Polskiego Związku Piłki Nożnej. Steward pełni funkcje zabezpieczające oraz informacyjne, zrywa z dotychczasowym wizerunkiem służbisty. Przede wszystkim kontroluje bezpieczne przemieszczanie się uczestników imprezy, obserwuje tłum i obszar ewentualnego zagrożenia, a także przeciwdziała zbyt dużemu zagęszczeniu się obszarów. Jest to element ważny z punktu widzenia działania antyterrorystycznego.

W przypadku nieskutecznych działań służby porządkowej, o których mówi art. 22 ust. 4, organizator lub kierownik ds. bezpieczeństwa występuje z pisemnym zgłoszeniem (obligatoryjnie) do policji o udzielenie pomocy. Jeśli teren imprezy masowej podlega jednostkom nadzorowanym przez Ministra Obrony Narodowej wystąpienie kierowane jest do Żandarmerii Wojskowej. Od momentu wezwania pomocy dowodzenie przejmuje odpowiednio Policja lub Żandarmeria Wojskowa wydając stosowne polecenia. Artykuł ma zastosowanie również w przypadku incydentu o charakterze terrorystycznym, z którym służby porządkowe nie będą w stanie sobie poradzić.

Zabezpieczenie masowych imprez sportowych dotyczy również administracyjnych działań prewencyjnych, o czym stanowi rozdział 7 ustawy – *Zasady gromadzenia i przetwarzania informacji dotyczących bezpieczeństwa imprezy masowej*. Komendant Główny Policji jest organem właściwym do gromadzenia i przetwarzania informacji. W przypadku masowych imprez sportowych, w tym meczów piłki nożnej jego zadaniem jest opracowywanie analiz. Natomiast do zakresu gromadzonych i przetwarzanych informacji należą między innymi dane o:

- osobach, przeciwko którym toczy się postępowanie karne;
- zapadł prawomocny wyrok lub orzeczenie o ukaraniu za przestępstwo, bądź wykroczenie popełnione w związku z masową imprezą sportową;
- naruszeniach porządku i bezpieczeństwa publicznego;
- przemieszczaniu się osób biorących udział w organizowanych wydarzeniach, wykorzystywanych środkach transportu, miejscach zbiórek, trasach przejazdu, liczebności uczestników;
- zakazach zagranicznych.

Organizatorzy masowych imprez sportowych, w tym meczów piłki nożnej są podmiotami uprawnionymi przez ustawę do otrzymywania od Komendanta Głównego Policji informacji na temat bezpieczeństwa.

Wykrycie posiadania na masowej imprezie sportowej broni, wyrobów pirotechnicznych, materiałów pożarowo niebezpiecznych, materiałów wybuchowych lub innych niebezpiecznych przedmiotów w rozumieniu art. 59 ustawy o bezpieczeństwie imprez masowych jest objęte grzywną nie mniejszą niż 180 stawek dziennych, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

Ustawa z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym¹⁵

W ustawie o zarządzaniu kryzysowym w trzech artykułach możemy znaleźć odwołanie do zabezpieczeń w przypadku zagrożeń terrorystycznych, które zaliczane są do sytuacji kryzysowych.

Zgodnie z art. 12a przeciwdziałaniem, zapobieganiem i usuwaniem skutków o charakterze terrorystycznym zajmuje się głównie Szef Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego. W razie wystąpienia incydentu terrorystycznego może udzielać zalecenia organom i podmiotom zagrożonym oraz przekazywać im niezbędne informacje służące przeciwdziałaniu.

Art. 23 ustawy przyznaje uprawnienie Prezesowi Rady Ministrów, ministrom, kierownikom urzędów centralnych i wojewodom do wprowadzenia w drodze rozporządzenia odpowiedniego stopnia alarmowego w zależności od skali zagrożenia atakiem terrorystycznym lub sabotażowym. Z kolei ustawa o działaniach antyterrorystycznych¹⁶ również przewiduje wprowadzenie jednego ze stopni alarmowych w przypadku zagrożenia lub wystąpienia aktu o charakterze terrorystycznym.

Zgodnie z art. 21 polskiej ustawy o działaniach antyterrorystycznych¹⁷ po wprowadzeniu trzeciego lub czwartego stopnia alarmowego minister właściwy do spraw wewnętrznych może zarządzić zakaz organizowania masowych imprez w obszarze objętym danym stopniem alarmowym.

Zapis w ustawie o bezpieczeństwie imprez masowych dotyczący przejścia dowodzenia akcją przez Żandarmerię Wojskową jest zbieżny z art. 25 ustawy o zarządzaniu kryzyso-

¹⁵ Dz.U. 2007 nr 89 poz. 590.

¹⁶ Dz.U. 2016 poz. 904.

¹⁷ Ustawa z dnia 10 czerwca 2016r. o działaniach antyterrorystycznych [Dz.U. RP 2016, Nr poz. 904].

wym. Minister Obrony Narodowej na wniosek wojewody może przekazać do jego dyspozycji pododdziały lub oddziały Sił Zbrojnych RP ze skierowaniem do wykonywania zadań z zakresu zarządzania kryzysowego, jeżeli w sytuacji kryzysowej użycie innych środków jest niemożliwe lub niewystarczające. Ponadto mogą one brać udział w działaniach antyterrorystycznych, ratowaniu lub ochronie zdrowia i życia ludzkiego, oczyszczaniu terenów z materiałów wybuchowych¹⁸.

Stopień alarmowy	Skala zagrożenia
Pierwszy stopień alarmowy (stopień ALFA)	Uzyskanie informacji o możliwości wystąpienia zdarzenia o charakterze terrorystycznym lub innego zdarzenia, których rodzaj i zakres jest trudny do przewidzenia;
Drugi stopień alarmowy (stopień BRAVO)	Uzyskanie informacji o możliwości wystąpienia zdarzenia o charakterze terrorystycznym lub innego zdarzenia, powodujących zagrożenie bezpieczeństwa Rzeczypospolitej Polskiej;
Trzeci stopień alarmowy (stopień CHARLIE)	Uzyskanie informacji o osobach lub organizacjach przygotowujących działania terrorystyczne godzące w bezpieczeństwo Rzeczypospolitej Polskiej lub wystąpienia aktów terroru godzących w bezpieczeństwo innych państw albo w przypadku uzyskania informacji o możliwości wystąpienia innego zdarzenia godzącego w bezpieczeństwo Rzeczypospolitej Polskiej lub innych państw;
Czwarty stopień alarmowy (stopień DELTA)	Wystąpienie zdarzenia o charakterze terrorystycznym lub innego zdarzenia, powodujących zagrożenie bezpieczeństwa Rzeczypospolitej Polskiej lub innych państw.

Źródło: M. Pawełczyk, P. Sokal, *Ustawa o zarządzaniu kryzysowym. Komentarz*, Warszawa 2014, s. 199.

Coraz częściej organizowane są imprezy biegowe, do których nie stosuje się zapisów ustawy o bezpieczeństwie imprez masowych, wyłączając przepisy dotyczące organizacji i uprawnień służb. Jednym z odmiennych zapisów, które znajdziemy w planach określających sposoby zapewnienia bezpieczeństwa i porządku publicznego tego typu wydarzeń lub planach zabezpieczenia trasy, jest kontrola depozytu. Procedura polega na przechowywaniu na czas odbywania biegu rzeczy osobistych zawodników, które poddawane są szczegółowej kontroli pod kątem obecności materiałów pirotechnicznych. Kontrola przeprowadzana jest na wniosek policji przez wyszkolonego psa policyjnego. Równocześnie w aspekcie pirotechniki i materiałów wybuchowych przygotowana jest trasa biegowa oraz obiekty przyległe. Na czas odbywania masowych imprez biegowych organizatorzy zlecają demon-taż przydrożnych koszy na śmieci, jako miejsc mogących posłużyć do ewentualnego podłożenia bomb.

¹⁸ M. Pawełczyk, P. Sokal, *Ustawa o zarządzaniu kryzysowym. Komentarz*, Warszawa 2014, s. 144.

Co można zmienić? – braki w systemie bezpieczeństwa imprez masowych

1. W celu ograniczenia liczby chętnych do posługiwania się cudzymi kartami wejściowymi na obiekty masowych imprez sportowych należałoby rozważyć wprowadzenie weryfikacji odcisków linii papilarnych. Wzór linii papilarnych zainstalowany na chipie w karcie byłby sprawdzany wraz z liniami osoby faktycznie wchodzącej na kołowrotach wejściowych.
2. W celu podnoszenia wiedzy społeczeństwa należałoby wdrożyć odpowiednie programy prewencyjne oraz programy o charakterze informacyjnym edukujące na temat potencjalnych zagrożeń, sposobów przeciwdziałania, niezwłocznego powiadamiania odpowiednich służb. Za zwiększenie wiedzy dotyczącej czujności, obserwacji podejrzanych zachowań, zasad działania w przypadku wystąpienia aktu terroru – co każdy z nas ma zrobić w przypadku sytuacji zagrożenia, jak się zachować – powinny odpowiadać odgórnie proponowane szkolenia. W badaniach przeprowadzonych przez Marcina Sabata respondenci (obywatele) posiadali znikomą wiedzę na temat przygotowania polskich służb odpowiedzialnych za walkę z terroryzmem przed rozpoczęciem EURO 2012¹⁹. Osoby niezwiązane z bezpieczeństwem, zabezpieczeniami, czy obsługą imprez masowych nie posiadają często podstawowej wiedzy na temat uregulowań i służb czuwających nad zapewnieniem porządku i spokoju w kraju, a także zasad zachowania w przypadku wystąpienia ataku terrorystycznego.
3. W ustawie o bezpieczeństwie imprez masowych powinny zostać dodane specjalne zapisy dotyczące szczegółowej weryfikacji pracowników firm sprzątających i cateringowych przebywających zarówno w trakcie, jak i przed wydarzeniem na terenie określonych imprezy masowych, tj. tych o najwyższej randze. Pracownicy tych firm mogą wносить niebezpieczne przedmioty na stadion, przyczyniając się do tworzenia sytuacji zagrożenia. W związku z tym organizatorzy imprez muszą być świadomi luk w stadionowym systemie bezpieczeństwa, które można nazwać kanałami przerzutowymi wnoszenia niebezpiecznych przedmiotów na stadion poprzez pracowników ochrony, czy cateringu.
4. Do obowiązkowego cyklu szkoleń należałoby dołączyć wspólne szkolenia stewardów ze służbami, takimi jak Policja, Straż Pożarna czy wojsko. Dotyczyłyby one obopólnego reagowania na trudne sytuacje związane również z wystąpieniem incydentów o charakterze terrorystycznym. Uzupełniająco, organizatorzy imprez powinni ćwiczyć kontrolowane ewakuacje z terenu wydarzeń, by w przypadku wystąpienia realnego i faktycznego zagrożenia, zarządzanie bezpieczeństwem uczestników imprezy odbywało się w sposób przemyślany i uporządkowany.

¹⁹ Źródło: Tabela korelacyjna E1 („Eksperci”). Czy Pani/Pana zdaniem Polska jest przygotowana do organizacji turnieju 2012?/Przygotowanie polskich służb bezpieczeństwa do zagrożenia terrorystycznego, M. Sabat, dz. cyt., s. 177.

Zwalczanie terroryzmu

Reakcją zaradczą po zamachu terrorystycznym dokonany na wspomnianej już olimpiadzie w Monachium było założenie formacji antyterrorystycznej GSG 9 (Grupa nr 9 Straży Granicznej) w Niemczech. Powstanie jednostki do walki z terroryzmem stało się impulsem dla innych państw do tworzenia podobnych służb, wzorowanych na grupie niemieckiej.

Zwalczanie terroryzmu w Polsce to zadanie realizowane przez służby i instytucje wskazane między innymi w:

- Ustawie z dnia 6 czerwca 1997r. – Kodeksie karnym,
- Narodowym Programie Antyterrorystycznym na lata 2015 – 2019,
- Ustawie z dnia 10 czerwca 2016r. o działaniach antyterrorystycznych.

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny

Kodeks karny przewiduje karę zarówno za dokonanie czynu zabronionego o charakterze terrorystycznym, ale także za przestępstwa będące powiązane z terroryzmem, nie związane bezpośrednio z dokonaniem zamachu:

- art. 110. § 1 – polskiemu Kodeksowi karnemu podlega również obywatel polski, polska osoba prawna, polska jednostka organizacyjna niemająca osobowości prawnej i cudzoziemiec, którzy poza granicami kraju popełnili przestępstwo o charakterze terrorystycznym (wymierzone w interesy RP);
- art. 165a. – finansowanie przestępstwa o charakterze terrorystycznym podlega karze pozbawienia wolności od 2 do 12 lat;
- art. 240 – osoba mająca wiarygodne informacje o przygotowaniach przestępstwa o charakterze terrorystycznym, nie zawiadomi niezwłocznie organu powołanego do ścigania przestępstw podlega karze pozbawienia wolności do lat 3;
- art. 255a. – rozpowszechnianie lub prezentowanie treści mogących ułatwić popełnienie przestępstwa o charakterze terrorystycznym zagrożone jest karą pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5;
- art. 258 – jeśli grupa albo związek ma w zamiarze popełnienie czynu zabronionego o charakterze terrorystycznym, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do 8 lat (art. 258 § 2); założycielowi lub kierującemu grozi kara pozbawienia wolności na czas nie krótszy niż 3 lata (art. 258 § 4).

Narodowy Program Antyterrorystyczny na lata 2015–2019²⁰

Narodowy Program Antyterrorystyczny ma za zadanie podnosić świadomość społeczną na temat terroryzmu i zagrożeń związanych z występowaniem tego zjawiska, co ma przyczynić się do przychylności obywateli dla wykonywania zadań o charakterze antyter-

²⁰ Uchwała nr 252 Rady Ministrów z dnia 9 grudnia 2014 r. w sprawie „Narodowego Programu Antyterrorystycznego na lata 2015–2019” (M.P. z 2014 r. poz. 1218).

rorystycznym przez wyznaczone do tego służby. Zasygnalizował potrzebę wzmocnienia antyterrorystycznej polityki informacyjnej.

Program tworzy polski system antyterrorystyczny wyróżniając trzy wymiary walki z terroryzmem: strategiczny, operacyjny, taktyczny. Program w ramach mechanizmów realizacji wyszczególnił fazy działania służb i instytucji związanych z wykrywaniem i zwalczaniem terroryzmu przedstawione w poniższej tabeli:

Tabela 1. Fazy działania antyterrorystycznego w Polsce

Faza działania	Wybrane czynności fazy
ZAPOBIEGANIE	<ul style="list-style-type: none"> • prowadzenie czynności operacyjno-rozpoznawczych, • ochrona granicy państwowej, • monitorowanie środków masowego przekazu, • wymiana informacji między służbami, instytucjami i organami zwalczającymi terroryzm, • przeciwdziałanie finansowaniu terroryzmu, • ochrona cyberprzestrzeni, • prowadzenie polityki informacyjnej i edukacyjnej.
PRZYGOTOWANIE	<ul style="list-style-type: none"> • opracowywanie planów i zwiększanie zasobów niezbędnych do natychmiastowego reagowania, • ocena zabezpieczenia potencjalnych celów ataków, • ochrona systemów transportowych, • ocena skupisk ludzkich, • udział funkcjonariuszy porządku publicznego w ćwiczeniach i szkoleniach.
REAGOWANIE	<ul style="list-style-type: none"> • działanie na miejscu zdarzenia, • zdolność do reagowania na zagrożenia CBRN, • komunikacja ze społeczeństwem na temat incydentów terrorystycznych – podawanie rzetelnych informacji o charakterze zdarzeń, skali zagrożenia, liczbie ofiar itp., • pomoc ofiarom i poszkodowanym.
ODBUDOWA	<ul style="list-style-type: none"> • Odtwarzanie sił i środków oraz doskonalenie procedur.

Źródło: opracowanie własne na podstawie Narodowego Programu Antyterrorystycznego na lata 2015–2019 [M.P. 2014, poz. 1218].

Dokument obarcza odpowiedzialnością w zakresie reagowania na miejscu zdarzenia o charakterze terrorystycznym policję, na terenach wojskowych – Żandarmerię Wojskową. Ich podstawowym zadaniem jest dowodzenie na miejscu zdarzenia o charakterze terrorystycznym. Wymienione służby zobowiązane są do prowadzenia działań kontrterrorystycznych, zabezpieczenia miejsca zdarzenia oraz prowadzenia czynności podejmowanych w celu uzyskania informacji o zdarzeniu i jego sprawcach. Tymczasem za czynności ratownicze odpowiadają jednostki systemu Państwowego Ratownictwa Medycznego, a za działania ratownicze podmioty krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego.

Organem przewodnim w realizowaniu czynności na miejscu zdarzenia o charakterze terrorystycznym jest policja. Głównymi czynnościami wykonywanymi przez policję w fazie reagowania są: „fizyczne zwalczanie terroryzmu, zabezpieczenia miejsca zdarzenia o charakterze terrorystycznym, prowadzenie działań minersko – pirotechnicznych, koordyna-

cja współdziałania służb i instytucji na miejscu zdarzenia o charakterze terrorystycznym w fazie, która poprzedza czynności związane z podjęciem postępowania przygotowawczego”. Ponadto policja jest służbą wspierającą inne organy w poszczególnych fazach działania. W strukturach policji istnieją specjalne jednostki antyterrorystyczne. Centralną jednostką antyterrorystyczną w Polsce jest Biuro Operacji Antyterrorystycznych Komendy Głównej Policji, które pełni zwierzchnią rolę nad pozostałymi policyjnymi jednostkami specjalnymi w zakresie zwalczania terroryzmu, wykonuje zadania specjalnej jednostki interwencyjnej. Zadania komórek organizacyjnych BOA KGP zostały określone w Zarządzeniu nr 8 Komendanta Głównego Policji z dnia 15 marca 2013 r. w sprawie regulaminu Komendy Głównej Policji²¹. Przede wszystkim przeciwdziała terroryzmowi, zajmuje się jego fizycznym zwalczaniem, organizuje, koordynuje i nadzoruje działalność policji w zakresie zabezpieczeń antyterrorystycznych. Jednostka ma za zadanie m.in.:

- 1) prowadzić działania bojowe oraz rozpoznawcze, zmierzające do fizycznego zwalczania zamachów terrorystycznych;
- 2) prowadzić negocjacje policyjne,
- 3) koordynować przygotowania policji do prowadzenia działań bojowych, minersko-pirotechnicznych, negocjacji policyjnych;
- 4) analizować różne aspekty zwalczania terroryzmu i podejmować inicjatywy mające wpływ na właściwą realizację zadań policji w tym zakresie.

Co ważne, Biuro przynależy do organizacji ATLAS, która zrzesza policyjne grupy kontrterrorystyczne państw Unii Europejskiej, obierającej za cel uzyskanie możliwie najwyższego jakościowo poziomu wyszkolenia w zwalczaniu terroryzmu. Oprócz tego w strukturach policji funkcjonują Samodzielne Pododdziały Antyterrorystyczne Policji oraz Sekcje Antyterrorystyczne, których zadaniem jest fizyczna walka z terroryzmem. W Centralnym Biurze Śledczym wyodrębniono Wydział do Zwalczania Aktów Terroru, by zajmował się rozpoznawaniem i zwalczaniem zagrożeń terrorystycznych poprzez rozpoznanie zagrożeń z użyciem materiałów wybuchowych. Mimo „wyprowadzenia” policji z terenów odbywania się masowych imprez sportowych, zajmuje ona kluczową pozycję w zakresie fizycznego zwalczania terroryzmu w Narodowym Programie Antyterrorystycznym na lata 2015–2019.

Ustawa z dnia 10 czerwca 2016 r. o działaniach antyterrorystycznych

Art. 9 ustawy przyznaje Szefowi Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego uprawnienia do prowadzenia niejawnych czynności wobec osoby niebędącej obywatelem RP, w stosunku do której istnieje obawa prowadzenia działalności terrorystycznej w postaci uzyskiwania i utrwalania: treści rozmów, obrazu lub dźwięku osób z pomieszczeń, środków komunikacji lub miejsc niepublicznych, treści korespondencji (w tym elektronicznej), danych zawartych na nośnikach informatycznych oraz kontroli zawartości przesyłek. Służba przejmuje odpowiedzialność za przeciwdziałanie terroryzmowi koordynując politykę antyterrorystyczną państwa. Potencjalni terroryści planujący zamachy na pewien okres przed odbyciem się

²¹ Dz. Urz. KGP Nr 5, poz. 25.

masowych imprez sportowych mogą zostać wykryci właśnie dzięki tym uprawnieniom. Ponadto za zgodą sądu mogą trafić na 14 dni do aresztu bez prawomocnego oskarżenia, co zwiększa poczucie bezpieczeństwa przy przeprowadzaniu imprez masowych.

Kierującymi działaniami na miejscu zdarzenia o charakterze terrorystycznym zgodnie z opisywanymi już zapisami jest funkcjonariusz Policji, bądź żołnierz Żandarmerii Wojskowej (art. 18). Mogą oni między innymi: zarządzić ewakuację z miejsca zdarzenia, wstrzymać ruch pieszych i ruch pojazdów, żądać udzielenia pomocy od instytucji, organizacji i przedsiębiorstw i osób fizycznych oraz wydawać im polecenia.

Po wprowadzeniu trzeciego lub czwartego stopnia alarmowego Szef ABW, bądź Komendant Główny Policji mogą zakazać odbywania masowych imprez, w tym sportowych na obszarach dotkniętych danym stopniem. Wtedy właściwy wojewoda wydaje zarządzenie o niezwłocznym przerwaniu lub niemożności przeprowadzenia wydarzenia o charakterze masowym.

Bezzałogowy statek powietrzny sterowany automatycznie (tzw. dron) latający bezkarnie, przenoszący ładunki wybuchowe według art. 39 ust. 1 pkt 1 i art. 39 ust. 2 pkt 2 może zostać zniszczony, unieruchomiony albo przejęty przez Policję, Straż Graniczną, Biuro Ochrony Rządu, Agencję Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, żołnierzy Żandarmerii Wojskowej oraz pracowników specjalistycznie uzbrojonych formacji ochronnych, jeśli zakłóca przebieg imprezy masowej lub zagraża życiu jej uczestników.

Jeśli doszłoby do zamachu na terenie Polski to odpowiedzialnością za walkę z terrorystami i skutkami incydentu obciąża się ministra właściwego do spraw wewnętrznych, czyli Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji.

Odnosząc się do wspomnianego Turnieju Finałowego EURO 2012, w ustawie o bezpieczeństwie imprez masowych pojawił się dodatkowy rozdział na temat przygotowania imprezy – rozdział 9a dotyczący zapewnienia bezpieczeństwa w związku z organizacją Turnieju Finałowego UEFA EURO 2012. Przed wydarzeniem policja miała za zadanie sprawdzać pod względem pirotechnicznym na jeden dzień przed przejęciami obiektów lub zakwaterowaniami stadiony, Międzynarodowe Centrum Transmisyjno-Nadawcze w Warszawie, centra pobytowe drużyn, hotele i boiska transferowe oraz hotele pobytowe oficjeli UEFA. Dodatkowo wzmocniła w tych obszarach obserwację policyjną i zwiększyła liczbę patroli. W centrach pobytowych drużyn (hotelach i boiskach treningowych) Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego prowadziła rozpoznania zagrożeń terrorystycznych. W czasie trwania sesji treningowych obecna była policja. Polski ustawodawca zadbał o prewencję w związku z tak ważnym wydarzeniem. Podejmowanie działań tego typu może być, a nawet powinno być powtarzane w przypadku większych imprez oraz przy podejrzeniu zagrożenia terrorystycznego.

Podsumowanie

Obecnie terroryzm to nowa forma wojny prowadzona przez grupy i organizacje, które pragną zwrócić na siebie uwagę całego świata. Jako iż masowe imprezy sportowe zreszają najwięcej widzów, a z tym wiąże się obecność mediów, terroryści uważają obiekty przeprowadzania tego typu wydarzeń za najbardziej atrakcyjne i pożądane. W związku z powyż-

szym przed organizatorami i służbami zabezpieczającymi powstaje obowiązek zapewnienia bezpieczeństwa uczestnikom, stosując się do aktów prawnych krajowych i międzynarodowych, ale także wykazania się własnymi umiejętnościami, doświadczeniem, czujnością oraz wyczuciem. Obecne akty prawne, programy dotyczące tylko problemu terroryzmu dają duże możliwości prewencyjne. Służby zabezpieczające mają za zadanie rozwijać nowe strategie zapobiegawcze tak, by móc dostatecznie wcześniej rozpoznać zagrożenie, zapobiec mu i zniwelować powstanie szkód. Zrozumienie motywacji, uwarunkowań, czy nawet kultury terrorystów jest elementem niezbędnym w tworzeniu taktyki przez podmioty zwalczające. Jednak kwestia bezpieczeństwa w dzisiejszym świecie jest na tyle dynamiczna, że pewne zapisy powinny być bardziej skrupulatne i pogłębione. Zarówno obiekty sportowe, jak i dokumenty stanowiące w sprawach terroryzmu powinny być poddawane częstym sprawdzeniom i uaktualnieniom. System bezpieczeństwa imprezy masowej jest w swoisty sposób „dziurawy” z założenia, ponieważ istnieje wiele kanałów przerzutu, wejścia niepożądanych rzeczy i osób. Stwarza to niepowtarzalną sytuację dla potencjalnych terrorystów. Natomiast w sytuacji, w której dojdzie do tego ewentualny czynnik paniki i niewłaściwego zarządzania tłumem, tak postrzegany cel ataku (impreza masowa) jest szczególnie atrakcyjny dla terrorystów, przede wszystkim z powodu możliwości maksymalizacji szkód wywołanych skutecznym atakiem na terenie imprezy masowej.

Bibliografia

Akty prawne

- Europejska konwencja w sprawie przemocy i ekscesów widzów w czasie imprez sportowych, a w szczególności meczów piłki nożnej sporządzona w Strasburgu dnia 19 sierpnia 1985 r. [Dz.U. 1995 Nr 129, poz. 625].
 Narodowy Program Antyterrorystyczny na lata 2015-2019 [M.P. 2014, poz. 1218].
 Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny [Dz.U. RP 1997, Nr 88, poz. 553].
 Ustawa o bezpieczeństwie imprez masowych z dnia 20.03.2009 r. [Dz.U. Nr 62, poz. 504 ze zm.].
 Ustawa z dnia 10 czerwca 2016 r. o działaniach antyterrorystycznych [Dz.U. RP 2016, poz. 904].
 Ustawa z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym [Dz.U. 2007 nr 89 poz. 590].

Publikacje zwarte i artykuły naukowe

- Białek T., *Terroryzm. Manipulacja strachem*, Warszawa 2005.
 Bolechów B., *Terroryzm w świecie podwubiegunowym. Przewartościowania i kontynuacje*, Toruń 2002.
 Le Bon G., *Psychologia tłumu*, Warszawa 1977.
 Dietl W., Hirschmann K., Tophoven R., *Terroryzm*, Warszawa 2009.
 Sabat M., *Euro 2012 w Polsce. Organizacja turnieju oraz zapobieganie zagrożeniom bezpieczeństwa publicznego*, Warszawa 2012.
 Zięba A., *Badania nad terroryzmem w naukach o bezpieczeństwie*, [w:] S. Sulowski, M. Brzeziński (red.), *Trzy wymiary współczesnego bezpieczeństwa*, Warszawa 2014, s. 220–236.

Źródła internetowe

- Bezpieczeństwo Stadionów / Miejsc Oficjalnych UEFA EURO 2012*, <http://docplayer.pl/2928204-Bezpieczenstwo-stadionow-miejsc-oficjalnych-uefa-euro-2012.html> [dostęp 30.09.2016].

Młodzi o sporcie 2014. Bezpieczeństwo i organizatorzy imprez masowych, <http://www.turystyka.uj.edu.pl/mos-2014-bezpieczenstwo-i-organizatorzy-imprez-sportowych.pdf> [dostęp: 30.09.2016].

Pol Michał, „*Justice For The 96*”. *Jak tragedia zmieniła Anglię*, <http://www.przegladsportowy.pl/felietony,felieton-michala-pola-o-tragedii-w-hillsborough,artykul,668386,1,920.html> [dostęp: 16.09.2016].

POLSKIERADIO.PL, *Przerazający plan terrorystów. Na Stade de France mogło dojść do masakry*, polskieradio.pl/43/265/Artykul/1545300,Przerazajacy-plan-terrorystow-Na-Stade-de-France-moglo-dojsc-do-masakry [dostęp: 16.09.2016].